

Ann O'Loughlin

De vrouw van
de rechter

A.W. Bruna Uitgevers

1

Our Lady's Asylum, Knockavanagh, Co. Wicklow, Ierland, maart 1954

Haar hele lichaam deed pijn. De dunne wollen jas, die zwaar op haar schouders hing, schuurde over haar huid. Het poeder, waarvan hij had gezegd dat ze het op haar gezicht moest aanbrengen, deed haar wangen prikken. De schoenen die hij voor haar had neergezet waren te hoog; haar enkel bonsde van de pijn toen ze hem had gestoten tegen de laatste stenen trede op weg naar de auto.

Grace liet haar gezicht in de zachte zijde van de sjaal zakken, die losjes om haar hals was geknoopt. Tranen welden in haar ogen op. Ze wilde het raampje omlaagdraaien en het uitgillen, zich uit de auto gooien toen hij op O'Connell Street wat langzamer ging rijden. Ze liet haar blik over de menigte glijden. Een vrouw die met een mannelijke begeleider stond te wachten om de straat over te steken, bekeek de brede auto met de zachte leren stoelen en trok een hooghartig gezicht.

Haar man, de rechter, had haar gezegd dat ze een kleine koffer moest pakken. 'Een tijdje van huis zal je goed doen.'

Hij was bij haar gebleven terwijl ze zich had aangekleed. Met zijn armen over elkaar geslagen en zijn hoofd gebogen had hij staan wachten tot hij haar naar de auto kon escorteren. Nu zat hij achter het stuur: een zwijgende kolos van een man.

Rechter Martin Moran reed kalm over de kustweg naar

Wicklow alsof ze op een dagtochtje waren, de stad uit. Zij zat naast hem. De tranen stroomden over haar gezicht, grijze kanaaltjes door haar make-up vormend. Verborgen in haar hand, in haar handschoen, drukte een stukje wit marmer tegen haar huid. De gladde, koele steen gaf haar wat troost. Tante Violet, die haar handtas stevig vasthield, zat zwijgend achterin te kijken hoe haar nichtje in haar sjaal snotterde.

De luiken waren neergelaten in Knockavanagh, want de winkels waren voor een halve dag gesloten. Aan het andere eind van de stad, voorbij de vleesfabriek, zette rechter Moran de auto stil bij de poort van Our Lady's Asylum.

Grace voelde paniek opkomen. Aarzelend stak ze een hand uit naar haar echtgenoot, maar hij trok zich met een ruk terug. Ze reden zachtjes langs het hoge, grijze gebouw met de kleine ramen en de watertoren die een eindje verderop op drassig land stond. Bij een kleine stenen bungalow werd de Morris Oxford stilgezet op een parkeerplek die gemarkeerd werd door het woord: GERESERVEERD.

'Dit is je nieuwe thuis. Voor een tijdje, tenminste.' De rechter sprak op strenge, zakelijke toon. Tante Violet legde een ferme hand op Grace' schouder.

Een man in pak, geflankeerd door twee bewaaksters, kwam uit het huis, glimlachend en met uitgestoken armen. Grace werd vriendelijk uit de auto geholpen en haar leren koffertje werd van de achterbank gehaald.

De man in het pak, zijn voorhoofd parelend van het zweet, stapte naar voren en maakte een buiging voor de rechter en tante Violet. 'Rechter Moran, Mrs McNally, we hebben koffie voor u gezet.'

'We kunnen niet lang blijven.'

Grace probeerde zich los te trekken en draaide zich naar haar echtgenoot om. 'Martin, laat me hier niet achter.'

Haar woorden vielen in de afgrond die er tussen hen lag toen Martin de bungalow in werd geleid.

Tante Violet wuifde met haar gehandschoende hand. ‘Koffie is een voortreffelijk idee,’ zei ze.

De bewaakster die het dichtstbij stond, porde met een elleboog in Grace’ ribben. ‘Maak nou niet zo’n drukte. Wees een brave meid.’

Ze pakte haar onder haar armen op en tilden haar zo hoog in de lucht dat haar schoenen uit vielen.

‘Mijn schoenen! Ik heb mijn schoenen nodig.’

‘Waar jij naartoe gaat, heb je geen chic schoeisel nodig.’

Een van hen pakte een sleutel en maakte een dikke ijzeren deur open. ‘Je mag dan de vrouw van een rechter zijn, maar hier ben je niets, gewoon helemaal niets. Ga naar binnen en trek die kleren uit.’

Grace stapte naar binnen. Met haar rug tegen de muur gedrukt hield ze haar armen strak voor haar borst.

‘Doe wat je gezegd wordt, als een brave meid.’

Haar handschoenen werden van haar handen gewrongen. Haar zijden sjaal gleed op de vloer. Haar jas werd van haar schouders gerukt en haar jurk zo hard van haar lijf getrokken dat het dunne satijn het aan één kant begaf. Het geluid van de scheurende stof krijste door de ruimte, als een echo van het gegil in haar hoofd. Ze stond in haar roomkleurige zijden ondergoed te rillen.

‘Trek uit.’

‘Maar...’

De bewaakster zette een stap naar Grace. Snel wurmde ze zich uit haar onderjurk en haakte haar beha los, wanhopig probeerend haar borsten te verbergen.

‘Onderbroek ook uit.’

Grace huiverde. ‘Ik ben nog maar een paar dagen geleden bevallen.’

‘Trek uit.’

Grace trok haar onderbroek uit, vervuld van schaamte. Ze probeerde met haar benen tegen elkaar geperst haar plas op

te houden. Stemmen, luid en joviaal, zweefden langs: de gehaaste afscheidsgroeten, het knarsen van grind, het ronken van de Morris Oxford toen de rechter keerde op het kleine erf en wegreed.

Ze werd bij de schoulers naar de deur geleid.

‘Maar ik ben naakt.’

Met een duw tegen haar rug werd Grace door de gang naar een lange, smalle ruimte met vijf betegelde douches geleid. Een stuk rode carbolzeep werd in haar hand geduwd; de koude kraan werd opengezet.

‘Wees een brave meid en ga je wassen.’

Grace zeepte haar hele lichaam in. De scherpe geur zorgde ervoor dat ze wilde overgeven. Toen het water ophield met stromen, kreeg ze een handdoek en een blauwe flanelen nachtjapon aangereikt.

‘Als flanel goed genoeg was voor May Minihan op afdeling B, is het ook goed genoeg voor jou.’

De nachtjapon voelde ruw aan en was blijkbaar zo vaak gewassen dat het bloemenpatroon was verbleekt.

‘Opschieten.’

Ze voerden haar door een lange gang. Toen ze aan het eind ervan de stalen deur bereikten, kraste er een sleutel in het slot. De deur werd van binnenuit opgedaan.

‘Mijn koffer! Waar is mijn koffer? Mag ik alsjeblieft mijn koffer hebben?’

Grace werd naar een stevige zuster geleid die haar stond op te wachten.

‘Afdeling E. Lopen.’

Boven haar hoofd dansten kluwens wolken omlijst door rechthoekige ramen, die met een korst van vuil waren bedekt. Het geluid van gelach dwarrelde omhoog van de benedenverdieping, waar de twee bewaaksters aan sigaretten trokken en in geuren en kleuren aan de kantined medewerkers vertelden hoe de vrouw van de rechter in het gesticht was opgenomen.

Parnell Square, Dublin, maart 1984

Het was een kleine, bruine leren koffer, dichtgemaakt met een riem met gesp om hem extra goed gesloten te houden. Een rood gespikkeld koord was strak om de koffer heen geknoopt.

Hij stond ingeklemd tussen het bureau van de rechter en het raam dat uitkeek op de achtertuin. Het leek alsof de koffer al lang geleden vergeten was, in alle haast ergens weggezet, achtergelaten op een donkere plek.

Emma bukte zich. De rechter was dood, anders had ze nooit op onderzoek uit durven gaan. Het handvat zat onder het stof; het leer kraakte toen ze eraan trok. De koffer bleef klem zitten. Ze rukte krachtiger aan het handvat, met een plotselinge vastberadenheid, om te zien wat hij had weggestopt. Naar voren leunend greep ze de koffer nog steviger vast en trok er flink aan. Het stijve leer kreunde toen het zich gewonnen gaf, en bleef halverwege nog steken tot het haar lukte de koffer los te krijgen, daarbij een enorme stofwolk producerend.

De koffer was zwaar. Een enveloppe geadresseerd aan rechter Martin Moran, Parnell Square nummer 19, Dublin, was met bruin plakband op de platte bovenkant vastgemaakt. De enveloppe was half opengescheurd en van ouderdom bruin geworden. De inhoud ontbrak.

Emma aarzelde. Hij zou het niet leuk vinden als ze zijn spullen doorzocht, vooral niet omdat ze pas was terugge-

keerd toen hij dood was. Twaalf jaar was er verstreken sinds ze elkaar voor het laatst hadden gesproken.

Hier, in zijn kamer, had ze tegen hem staan schreeuwen en hem gezegd dat hij meer een cipier dan een vader was. Hij was achterover gaan zitten in zijn leunstoel met leren knopen aan zijn bureau bij het raam, naar haar starend zonder een poging te doen haar te onderbreken. Ze had over haar schouder gekeken toen ze naar de deur liep, en ze zag zijn schouders verstijven, maar hij riep haar niet terug. Hij wist dat haar koffers waren gepakt. Welbewust boog hij zich over de documenten op zijn bureau, waarna hij langzaam de telefoon pakte en de keuken vroeg om een blad met thee naar boven te sturen. In een vlaag van woede greep ze een boek van een plank en gooide ermee. Het fladderde langs hem en landde als een dode vogel met een bons op de vensterbank achter hem.

Ze duwde de koffer naar het midden van het brede bureau van de rechter en veegde er met haar mouw een laag stof af. Zonder de moeite te nemen om een schaar te zoeken, trok ze aan het koord, maar het sneed in haar vingers en wilde niet breken. Gefrustreerd pakte ze zijn briefopener en hakte als een slager op het touw in tot het meegaf.

Ze maakte de riem los en duwde voorzichtig de gespen terug. De koffer ging krakend open. Zilvervisjes vluchtten alle kanten op. Ze rook een vage geur van oud leer. De hengsels piepten toen ze het deksel naar achteren duwde. De zoete geur van een parfum dat veel te lang was weggestopt zweefde aarzelend langs haar. Emma was verrast toen ze de keurig gepakte inhoud zag: een zijden nachtjapon die was opgerold zodat hij niet zou kreuken, een zachte borstel en een kam, een flesje parfum dat overeind werd gehouden tussen kobaltblauwe zijden slippers en een toilettasje voor make-up. Twee gekleurde vesten lagen netjes opgevouwen samen met een tweedjasje dat enigszins opgepropt was, linnen plooirokken,

een grijze en een rode, en een paar zwarte schoenen.

Langzaam gleden Emma's vingers door de koffer, zoekend over de bodem tot ze een rechthoekige vorm vond. Een rood notitieboek. Er zat een breed lint omheen. Binnen in het omslag stond de naam 'Grace': krullende letters in paarse inkt. Emma's maag trok samen. Het handschrift was gelijkmatig en netjes. De eerste pagina was de enige die was beschreven, alsof de schrijfster een heel leven verwachtte om de rest in te vullen.

22 maart 1954

Martin zegt dat ik weg moet gaan om op krachten te komen, maar hij zegt niet waarheen. Hij is zo anders. Ik voel de woede door de deur komen voordat hij zelf binnenstapt. Tante Violet heeft de leiding genomen, dat weet ik. Ze heeft niet veel tegen me gezegd, en wat ze zei, was niet goed. Ze is een slechte vrouw. Hoe kan ze zo afschuwelijk doen tegen haar eigen vlees en bloed?

Vikram, waar ben je? Ik ben zo ongerust. Heeft iemand je verteld wat er is gebeurd? Ik ben zo ontzettend moe. Ik had er samen met jou vandoor moeten gaan, dat weet ik nu. Ik heb er spijt van dat ik dat niet heb gedaan en dat zal me blijven achtervolgen. Ben je teruggegaan naar India? Vergeef me alsjeblieft. Geef me alsjeblieft niet op. Zoek alsjeblieft contact met me. Zoek me alsjeblieft op. Ik heb je een brief geschreven en er zit een postzegel op. Ik hoef alleen maar een brievenbus te vinden om hem erin te gooien. Misschien dat ik, als ik beter ben, naar een dorp kan lopen, of misschien, als de mensen aardig zijn, willen ze hem voor me op de bus doen, hoewel er ongetwijfeld geroddeld zal worden over luchtpost naar India.

Emma bladerde door de rest van het boekje, in de hoop op meer. Ze had hoofdpijn gekregen. Grace was haar moeder:

de vrouw die haar had gebaard, de vrouw die was gestorven voordat ze haar kon vasthouden, de moeder die ze nooit had gekend. Grace was de vrouw over wie ze nooit kon praten. De rechter stond zelfs niet toe dat haar naam werd genoemd in zijn aanwezigheid; er mocht niet over Grace gepraat worden. Toen ze het een keer had geprobeerd, was zijn gezicht donker geworden en had hij gesnauwd: 'Doe dat niet, alsjeblieft,' zijn gezicht zo door pijn verwrongen dat ze niet dapper genoeg was om verder aan te dringen.

Boos vanwege haar onvermogen het te begrijpen, gooide ze het notitieboek weg. Het vloog de kamer uit en landde met een dreun op de vloer van de hal, waarbij er een roze enveloppe uit schoot dat onder het tafeltje in de hal verdween. Ze wilde achter het enveloppe aan gaan, maar de deurbel ging en ze was bang dat degene die aan de deur was, haar in de hal zou horen. Ze draaide zich om. Het aanhoudende gezoem van de bel klonk door de kamers, maar ze negeerde het. Even bleef het stil en Emma dacht dat de persoon buiten het misschien had opgegeven, maar toen begon het bellen weer, met korte, scherpe uitbarstingen, het ongeduld van de bezoeker aangevend. Het gerinkel van de bel irriteerde haar, en uiteindelijk liep ze woedend door de hal. Ze zwaaide de deur zo hard open dat hij terugstuiterde en tegen haar schouder aan bonkte. De vrouw die stond te wachten sprong geschrokken achteruit.

Emma nam haar in zich op. Middelbare leeftijd, blond haar opgestoken in een knot boven op haar hoofd. Haar hoekige gezicht zat onder een dikke laag poeder, haar lippenstift was zachtroze. Ze had vlekjes op haar twee voortanden en haar oogleden waren zwaar opgemaakt met blauwe oogschaduw.

'Je buurvrouw, Angie Hannon, van de bed and breakfast. Ik vond het zo erg van de rechter. Ik hielp hem zo nu en dan, deed het een en ander voor hem de afgelopen paar jaar. Ik dacht: laat ik me eens voorstellen. Ik heb een doos bood-

schappen meegebracht. Je wilt je op een moment als dit niet om boodschappen hoeven bekommeren.'

'Dank u wel, Mrs Hannon, maar ik red me wel.'

'Ik vind het maar niets dat je hier alleen zit. Als je wilt, kun je bij mij logeren. De bed and breakfast is niet zo druk nu. Ik heb meer dan genoeg kamers vrij.'

Angie Hannon bukte zich en pakte een grote kartonnen doos van de grond. 'Zal ik het naar beneden brengen voor je?'

Emma stapte naar achteren om Angie de hal in te laten. 'Misschien kunt u het op de tafel hier achterlaten.'

Angie liet de doos op de mahoniehouten tafel glijden, waar hij een pad door het stof sleepte. Een fles wijn was tussen het eten in papieren zakken gepropt, waardoor duidelijk werd dat Mrs Hannon niet alleen maar noodzakelijke boodschappen had gedaan.

'Als je me nodig hebt, ben ik hiernaast. Je mag me altijd bellen. Ik mocht je vader wel. Hij is altijd goed voor me geweest.'

'Ik kon niet met mijn vader opschieten, Mrs Hannon. We hebben nooit iets gevonden wat we gemeen hadden.'

Angie stak een hand uit en kneep in Emma's arm. 'Dat doet er nu nauwelijks meer toe.'

Emma gaf geen antwoord en Angie stapte terug naar de trap bij de voordeur.

Emma deed de deur dicht en draaide zich om naar de bibliotheek van de rechter. Ze zette de elektrische verwarming bij het bureau aan en keek naar de open koffer. Langzaam trok ze aan de rode linnen rok, die strak was opgerold tot een bal. Hij gaf gemakkelijk mee, en ontrolde zich sidderend van zijn kreukels tot hij lang en recht was, de plooiën nog steeds keurig op hun plek. Vervolgens pakte ze een grijs vestje, waarvan de zachtheid van de wol haar herinnerde aan haar jeugd, toen de huishoudster haar kleren in teilen koud water weekte om de wol los te maken en hem zacht te houden. Langzaam maakte ze de knopen los en liet haar handen in de mouwen van de

bolero glijden. Hij paste. Terwijl ze in de rok stapte, streelde het linnen haar enkels. In de kast aan de andere kant van de kamer was de spiegel van de rechter, aan de binnenkant van een deur geïnstalleerd zodat hij elke ochtend kon controleren of hij er correct uitzag, voordat zijn auto aankwam om naar de Four Courts, het belangrijkste gerechtshof van Ierland, te gaan. Toen ze de deur opendeed, waaide er een wolkje zoete mahoniegeur langs haar, de vertrouwde, intense geur van zijn sigaren. Schuddend met haar hoofd probeerde ze die van zich af te schudden.

Toen ze ronddraaide, kwam het geplooid linnen een beetje bol te staan, en op dat moment voelde ze zich gelukkig, als een meisje dat de kamer van haar ouders was binnengeslopen om haar moeders kleren aan te passen.

3

Bangalore, India, maart 1984

‘Rosa, ga met me mee. Het is maar voor twee weken.’

‘Oom, Anil vindt het niet prettig als zijn vrouw zo ver reist. Heb je mama al over je plannen verteld?’

Vikram lachte hardop. ‘Het haar vertellen? Je weet hoe Rhya zal reageren.’

‘Misschien heeft ze wel gelijk. Het is nog maar kortgeleden dat je volledig hersteld bent verklaard.’

Vikram zette de leesbril af die hij had opgezet om een blik te werpen op de *Indian Express*. ‘Wanneer zullen de vrouwen in deze familie beseffen dat wij mannen heel goed zelf beslissingen over ons leven kunnen nemen?’

‘Mama zal het niet leuk vinden; ze haat dat land. Laten we ergens heen gaan met een beetje geschiedenis. Naar Londen. Naar de koningin kijken?’

Vikram klopte op het kussen van de rotanstoel naast hem op het balkon. ‘Kom zitten. Ik moet je iets vertellen.’

Luid zuchtend liet ze zich naast hem omlaagzakken.

‘Ik moet erheen om het graf te bezoeken van de enige vrouw van wie ik echt heb gehouden.’

‘Wat?’

‘Grace overleed. Ik keerde terug naar India.’

‘Grace? Wie was Grace?’

Vikram aarzelde.

‘Was ze Iers?’

Vikram knikte en streek met zijn vingers langs de paarse bloemen van de jacaranda. 'Ik moet dit doen, Rosa.'

'Oom, je begint te klinken alsof je er klaar voor bent om dood te gaan.'

'Juist precies het tegenovergestelde, lieve Rosa. Ik wil bij het graf staan van de vrouw van wie ik heb gehouden. Wat is daar mis mee?'

'Waarom hoor ik hier nu pas over?'

'Als een man zo dicht bij zijn dood komt als ik, zijn er veel dingen die hij besluit te doen als hij de kans krijgt. Grace was alles voor me. Ik heb heel mijn leven van haar gehouden. Ik wil in stilte bij haar graf staan. Ik zou me vereerd voelen als jij dat samen met mij wilde doen.'

Rosa strekte haar hand uit en pakte Vikrams hand. 'Anil zal het moeten accepteren. Vertel me eens over deze Grace.'

'Grace, Grace wie?' Rhya kwam op blote voeten en in haar katoenen huisjas over het balkon aanlopen, ondertussen haar lange haar vlechtend, klaar om naar bed te gaan. Ze keek heen en weer van haar broer naar haar dochter en hield op met haar haar vlechten. 'Rosa, je moet naar huis gaan. Zal je echtgenoot zich niet afvragen waar je bent?'

'Stil toch, mama, hou eens op met dat ouderwetse gepraat.'

Vikram schudde omslachtig zijn krant uit in een poging de twee vrouwen zo af te leiden dat ze geen ruzie zouden maken. 'Morgen praten we er verder over, Rosa. Ik vermoed dat je moeder me gaat bevelen dat ik naar bed moet.'

Rhya gooide haar handen in de lucht. 'Vikram, je bent ooit arts geweest. Je weet toch dat rust heel belangrijk is in deze fase van je herstel.'

Voordat Vikram tijd had om antwoord te geven, draaide ze zich om en liep ze weg met Rosa.

'Je had hem iets te drinken moeten brengen, Rosa, de arme man zweet nog steeds zoveel. Arme Vik: het leven is niet aardig voor hem geweest.'

‘Hij klaagt niet.’

Rhya, die behendig haar lange, grijze haar krulde, draaide zich fel om. ‘Was dat niet altijd het probleem met Vikram? Te vriendelijk, te soepel.’

Rosa legde haar hand op Rhya’s schouder. ‘Stil toch, mama, hij is genezen verklaard. Je hoeft je niet meer zo druk te maken.’

Rhya gaf het op om haar haar op te steken en liet het los over haar schouders vallen. Rosa zocht naast de bank naar haar handtas.

‘Je had hem daar niet moeten laten staan. Ik vertrouw die nieuwe bediende niet, dat weet je,’ zei Rhya.

‘Ik zal vroeg langskomen en hem zijn lievelingssnacks van Nilgiri’s brengen.’

Toen ze Rosa in de lift naar beneden hoorde gaan, beende Rhya terug naar haar broer. ‘Je bent iets aan het bekokstoven met Rosa. Of niet soms?’

Vikram legde de krant neer en wenkte Rhya om naast hem te komen zitten. ‘Ik wil dat Rosa met me mee op reis gaat.’

‘Wat voor soort reis?’

‘Een reis naar het buitenland.’

Hij aarzelde, en ze wachtte ongerust op wat ze te horen zou krijgen.

‘Ik ga naar Ierland, Rhya. Ik wil dat Rosa met me meegaat.’

‘Ben je gek geworden, Vikram Fernandes?’

‘Je hoeft niet zo te reageren. Het wordt tijd dat ik terugga. Ik moet de plek zoeken waar Grace is begraven. Ik wil haar eer bewijzen.’

‘En hoe kun je dat allemaal doen zonder dat kind de waarheid te vertellen?’

Hij reikte met zijn hand naar Rhya, maar ze sloeg er geen acht op. ‘Ze is geen kind meer, Rhya, en misschien is het tijd dat ze het weet.’

‘En ik dan? Hoe zal ze over mij denken?’

‘Rhya, jij bent haar moeder. Ze is dol op je.’

De tranen stroomden over Rhya’s gezicht. ‘Dat kun je me niet aandoen, Vik. Rosa zal het me voor eeuwig kwalijk nemen.’

‘Je weet niet of dat zo is.’

‘Heeft ze gezegd dat ze met je meegaat?’

‘Rhya, wat is er nou erger? Om dit hele gebeuren voor haar verborgen te houden of het eindelijk eens aan haar te vertellen? Rosa moet het weten.’

Rhya drukte haar vingers tegen haar voorhoofd. ‘Je begrijpt het niet, hè? Dat kind heeft heel haar leven van me gehouden. Ik heb van haar gehouden en doe dat nog steeds, meer dan van wie ook hier. Je kunt niet riskeren dat je daar een mes doorheen steekt, alleen maar omdat jij het verleden niet van je af kunt zetten. Je kunt niet op deze manier mijn leven vergooien.’

Vikram probeerde de krant te pakken, met de bedoeling zijn zus daarmee buiten te sluiten, maar Rhya kreeg hem als eerste te pakken.

‘Blijf hier en maak ruzie met me, Vikram Fernandes. Ik laat je je niet verstoppen achter die stomme krant.’

‘Ik denk dat er verder niets meer te zeggen is. Ik wil geen ruzie,’ zei Vikram, met vlakke stem.

‘Natuurlijk niet, je wilt gewoon je zin doordrijven. Ik zeg het je, Vikram Fernandes! Als je ook maar iets van de waarheid vertelt aan Rosa, spreek ik nooit meer tegen je.’

Rhya bleef even stilstaan op het balkon, bang dat ze te veel had gezegd.

Vikram stak zijn hand uit, pakte de krant en ritselde er luid mee voordat hij het verslag van de cricketwedstrijd begon te lezen.

Stil trok Rhya zich terug naar het zijbalkon, waar ze diep ademhaalde zodat ze kon nadenken over wat er was gebeurd. Haar handen trilden en haar hoofd deed pijn. Vikram was er

goed in om een storm op te roepen en het aan haar over te laten om met de gevolgen om te gaan. Beneden hoorde ze de nachtwaker zijn keel schrapen en zich op zijn veldbed nestelen. Ze zou moeten gaan liggen, maar haar onrustige geest stond het haar niet toe.

Ze liep naar haar slaapkamer. Daar pakte ze een sleutel uit de grote bos die ze meestal om haar middel droeg en haalde haar kast met sari's van het slot. Elke keer als ze het ergens moeilijk mee had, nam ze haar sari's door: tussen de geschiedenis ervan, de felle kleuren en de prachtige stoffen vond ze wat troost en rust.

Ze liet haar hand langs de planken glijden en haar vingers zweefden boven de zware zijden sari's, waarvan er veel maar één keer waren gedragen, voor gelegenheden die nooit meer terug waren gekomen. Ze stak haar hand uit naar een stapeltje achterin en trok er de sari uit die ze had gedragen op de avond waarop ze bij elkaar waren gekomen om afscheid te nemen van Vikram toen hij naar Ierland ging, zoveel jaren geleden.

Ze liet de roze zijde over het bed golven. De bies van paars en goud schitterde onder het kale elektrische peertje. Rhya voelde een golf van eenzaamheid over zich heen komen. Ze was nu te oud voor zo'n kleur, dat wist ze. Rani, haar bediende, had haar die bewuste avond geholpen zich te kleden en had ervoor gezorgd dat de plooiën stijf en recht waren. Haar blouse was van een iets dieper paarsroze en de kleur stak mooi af bij haar lange haar, dat in een knot boven op haar hoofd was opgestoken. De gouden oorbellen van haar moeder bungelden en glansden in het licht. Vikram ging naar Ierland, en zij zette net haar eerste schreden op weg naar het huwelijk. De Pinto's waren uitgenodigd voor het feest, zodat Mrs Pinto en Rhya's moeder, geholpen door Flavia Nair, die er speciaal bij was geroepen om de huwelijkscombinatie te regelen, hun plannen voor de toekomst konden bespreken.

Vaak had ze de sari willen wegdoen, maar de zachte stof en de herinnering aan de tijd dat ze nog jong was en hoop had voor de toekomst, zowel voor zichzelf als voor Vikram, waren zo heerlijk, en toch zo pijnlijk, dat ze hem wel moest houden. Ze zuchtte bij de gedachte aan alles wat er binnen een jaar daarna was gebeurd. Gebeurtenissen die hun hele familie op z'n kop hadden gezet. Voordat ze met hem was getrouwd, kende ze Sanjay Pinto alleen maar van gezicht. Zonder hem en zijn standvastige karakter had ze het schandaal dat hun familie was binnengeslopen, nooit overleefd.

De avond dat Vikram zijn verhuizing naar Ierland vierde, had hun moeder een sari van groene ruwe zijde gedragen, met een roze bies bestikt met heel veel goud. Rhya bewaarde die nu achter in de kledingkast, omdat ze de plooiën van de stof die haar moeder had gedragen ter ere van een land dat ze later zou gaan haten, niet wilde zien.

Snel rolde ze de roze sari op tot een bal, slingerde hem weer terug op de plank en dacht aan gelukkiger tijden: de marineblauwe sari met goud bestikt, die ze had gedragen op de bruiloft van haar dochter in de Bangalore Club. Het was een plechtige sari voor een plechtige avond. Niet zoals de doorschijnende sari van zijde in herfstig roodbruin en groen die ze droeg toen haar zoon afstudeerde als dokter. Sari's die haar deden stralen vanwege de prachtige herinneringen en die haar vervulden met trots en vreugde.

Deze kast gaf haar de vrijheid om de herinneringen op te halen waar ze over durfde te mijmeren: de gelukkige tijd vooraan, zo gemakkelijk toegankelijk, terwijl andere herinneringen, die de droevige, akelige familie verhalen oprakelden, achterin waren opgeslagen waar ze gemakkelijk genegeerd konden worden.

Op de bovenste plank lag de bruiloftssari van haar moeder, die daar al opgevouwen lag zo lang als ze zich kon herinneren. Zo nu en dan dacht Rhya op een stil moment aan Shruthi, en

dan trok ze de lagen stof omlaag en schudde ze ze uit om er lucht door te laten. Dan glinsterde de rijke, geweven zijde in het licht. De bies, van echt gouden draad, was zwaar en breed. Sommigen van haar vriendinnen hadden hun bruiloftssari's laten omsmelten en er een goudklompje aan overgehouden, maar Shruthi had die van haar niet kunnen laten gaan. Het was een fijne herinnering aan heerlijker tijden. Rhya betastte de zware zijde. Hoe zou dat bij Rosa zijn? Zou ze de bruiloftssari van haar moeder zo zorgvuldig bewaren? Zou ze zelfs maar met haar willen praten als ze terugkwam uit dat land? Vikram was egoïstisch bezig. Het was onverdraaglijk. Deze dochter, van wie ze zo zielsveel hield... Alleen al de gedachte dat er onmin tussen hen zou kunnen ontstaan deed haar diep vanbinnen pijn. Ze voelde haar tranen opwellen. Ze betastte de zware gouden bies. Ze moest niet vergeten de sari morgenochtend vroeg over het balkon te hangen en hem binnen te halen voordat de zon te heet werd.